

DR. HABIL. KRAJNC ZOLTÁN MÉRNÖK ALEZREDES:
KANADA ÉS A NEMZETKÖZI TERRORIZMUS ELLENI HARC
(EGY NATO-TAGÁLLAM POLITIKÁJÁNAK, ÉS GYAKORLATÁNAK ELEMZÉSE)

A GEOPOLITIKAI TANÁCS NATO TUDOMÁNYOS PÁLYÁZATÁRA
„A NEMZETKÖZI TERRORIZMUS ELLENI HARC KANADAI SZEMPONT-
BÓL” TÉMAKÖRBEN

Tisztelt Geopolitikai Tanács Közhasznú Alapítvány Kuratóriuma!

Tisztelt Hölgyem/Uram!

„Kanada és a nemzetközi terrorizmus elleni harc (egy NATO-tagállam politikájának, és gyakorlatának elemzése)” (A nemzetközi terrorizmus elleni harc kanadai szempontból témakörben) című pályázatommal elnyert ösztöndíj keretében folytatott kutatómunkát elvégeztem!

AZ ELVÉGZETT MUNKÁRÓL AZ ALÁBBI RÉSZLETES JELENTÉST TESZEM.

A KUTATÓMUNKA FŐCÉLJA VOLT:

Egy jelentősebb NATO-tagország, Kanada terrorizmus elleni harcának, politikai vetületének feldolgozása, a Magyar Köztársaság számára releváns konzekvenciák megfogalmazása.

A MEGVÁLASZOLANDÓ, ELEMZENDŐ FŐBB KÉRDÉSEK AZ ALÁBBIK VOLTAK:

- Rendelkezik-e Kanada konzisztens, átfogó jellegű terrorizmus ellenes stratégiával?
- Ha van ilyen stratégiája (vagy ha egyes részstratégiák (biztonságpolitikai okmányok, jogforrások) foglalkoznak e kérdéssel) akkor a rendszer hogyan épül fel?
- Mi az egyes rendszerelemek (szervek, politikai szereplők, döntéshozók, stb.) szerepe, felelőssége?
- Hogyan viszonyul Kanada hivatalosan kinyilvánított politikája a NATO döntéseihez, és stratégiájához?
- Hogyan érvényesülnek a nemzeti sajátosságok?
- Van-e olyan minta a Kanadai rendszerben, amely a Magyar Köztársaság számára megfontolandó?

A pályázat elnyerése, az Alapítvány vezetőjével folytatott személyes beszélgetés és a szerződéskötés után, azonnal elkezdtem a vállalt kutatómunkát. Pontosítottam a kutatási tervemet, pontos időtervet készítettem a tervezett kutatómunka kutatási ciklusokra bontása után, és pontosítottam a végső tanulmányom szinopszisát is.

A KUTATÁS METODOLÓGIÁJA, AZ ALKALMAZOTT KUTATÁSI TECHNIKÁK:

A kutatási célok sikeres teljesítése érdekében, a téma kutatása során, az általános és specifikus módszereket együttesen kívántam alkalmazni, különös figyelmet fordítottam:

- A szakirodalom, a nyomtatott információhordozókon található, a témához köthető tudományos közlemények tartalomelemzésére.
- Az INTERNETEN elérhető források, és más elektronikus adatbázisoknak a kutatót témával kapcsolatos információinak elemzésére.
- Szakértőkkel való konzultációkra.

A jelentésem főrészében részletesen beszámolok a kutatási tervnek megfelelően végzett eddigi kutató munkámról (végső tanulmány).

Kérem a Tisztelt Kuratóriumot, hogy az Ösztöndíj keretében írt tanulmányom, valamint a megtartandó prezentációm alapján a munkámat fogadja el!

Kulcs, 2007. március 15.

(Dr. habil. Krajnc Zoltán)
egyetemi adjunktus

Kanada hivatalos címere

1. BEVEZETÉS	5
1. 1. <i>A kutatómunka motivációi</i>	5
1. 2. <i>Pár szó Kanadáról, mint a kutatás tárgyáról</i>	5
2. KANADA TERRORIZMUS ELLENI STRATÉGIÁJÁNAK, POLITIKÁJÁNAK ELEMZÉSE	11
2. 1. <i>Kanada hivatalos terrorizmus értelmezése, a fenyegetések értékelése</i>	11
2. 2. <i>A terror elleni harc rendszere</i>	13
2. 2. 1. <i>A terrorizmus elleni küzdelem első szintje: a politika formálása, a szervezeti keretek kialakítása</i>	14
2. 2. 2. <i>Kanada gyakorlati tevékenysége a terrorizmus ellen 2001. szeptember 11. után</i>	16
2. 3. <i>Kanada terrorizmus elleni politikájának, gyakorlatának az értékelése</i>	22
3. BEFEJEZÉS	28
4. FELHASZNÁLT IRODALOM:	29
5. MELLÉKLETEK	29
1. sz. melléklet: <i>A terrorizmus elleni harchoz köthető legfontosabb jogi, biztonságpolitikai, és kormányzati intézkedéseket összegző táblázatok;</i>	29
2. sz. melléklet: <i>A Kanadai Fegyveres Erők, és más kormányzati szervek által végrehajtott műveletek; ..</i>	29

1. Bevezetés

1. 1. A kutatómunka motivációi

Az elején szeretném kihangsúlyozni, hogy **NEM VAGYOK SEM KANADA, SÓT MÉG ÉSZAK-AMERIKA SZAKÉRTŐ SEM**, azonban úgy gondolom az én sajátos nézőpontomból is jól vizsgálható a pályázatban megjelölt problémakör.

A pályázat fő vonulata: a terrorizmus elleni harc mibenlétét, politikai-, biztonságpolitikai aspektusait célozza, amely erősen kötődik a kutatási területemhez. Fő tudományos tevékenységem a doktrínafejlesztésre, a doktrínákban taglalt műveletek lényegi kérdéseire irányulnak, amelyek szerves részét képezik a biztonságpolitika eszközrendszerének.

A mai geostratégiai viszonyok között, amikor a klasszikus (nagy)háború, 's a hozzá kapcsolódó biztonságpolitikai eszköztár területén paradigmaváltás figyelhető meg, pontosabban fogalmazva a biztonságpolitika, benne a doktrinális irodalmak, mint a katonai opciók iránymutatói, az ún. „*aszimmetrikus fenyegetésekre, aszimmetrikus hadviselésre*”, benne a terrorizmus elleni harcra fókuszálnak. E kérdések mind szövetségi, mind tagállami szinten biztonságpolitikai alapidokumentumokhoz (stratégiákhoz, stratégiai koncepciókhoz, stb.) köthetők, amelyekkel kapcsolatban már több publikációm is megjelent a szaksajtóban.¹

Ezen indokok alapján úgy gondolom a motivációm, és a téma iránti affinitásom biztosítja a vállalt tudományos feladat végrehajtását!

1. 2. Pár szó Kanadáról, mint a kutatás tárgyáról

Kanada fekvése az Észak-Amerikai kontinensen

FELMERÜL A KÉRDÉS: miért is Kanada, a kanadai rendszer a vizsgálat tárgya? Erre tulajdonképpen egy-egyszerűbb, és egy bonyolultabb (igazabb) választ adhatok. Könnyebb lenne azzal érvelni, hogy a kiírt pályázat egy NATO-tagállam viszonyait, biztonságpolitikai rendszerének vizsgálatára irányult, így tulajdonképpen mindegy,

hogy melyik tagállamot helyeztem górcső alá. A válasz azonban ennél bonyolultabb, hiszen Kanada egyike a NATO-alapítótágoknak, stabil demokrácia jellemzi, jelentős erejű haderővel

¹ Többek között:

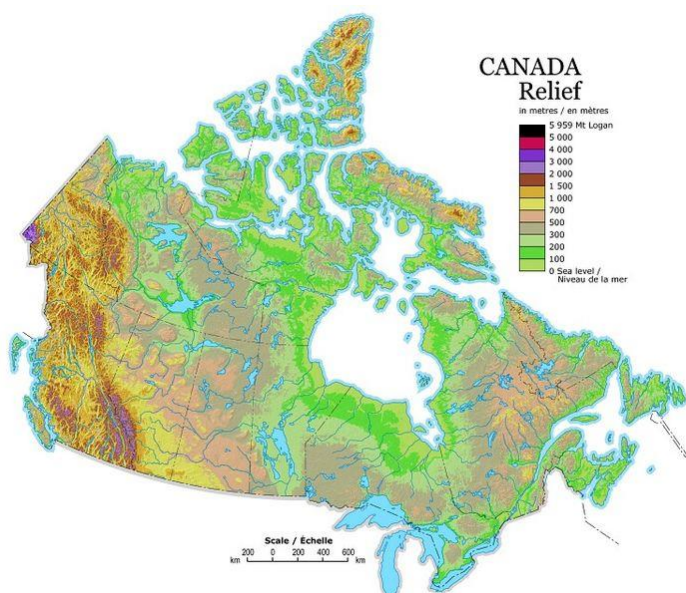
- Terrorizmus, légi fenyegetettség, haderőfejlesztés, Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények 2003/4. p. 123-129,
- Development of the armed forces in the mirror of air threat and terrorism, AARMS 2004/3. p. 145-152,

bír, amivel aktívan részt vesz az ENSZ, és NATO missziókban. Geostratégiai helyzete, sajátos érdekei jellegzetes nemzeti sajátosságokat tételveznek fel, ami különösen érdekes, értékes lehet számunkra.

Ezért úgy gondolom egy ilyen ország tapasztalatai, biztonságpolitikai döntési rendszere rengeteg tapasztalatot adhat, egy hasonló országnak, mint amilyen Magyarország.

Kanada az észak-amerikai kontinens északi felén helyezkedik el, államformája alkotmányos monarchia. Az ország területe az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig terjed, északon pedig az Arktiszra benyúlva egész az Északi-sarkig.

Kanada domborzati térképe

Fővárosa Ottawa, itt található a parlament, illetve a kormányzó és a miniszterelnök rezidenciája. Legnépesebb városa Toronto.

Gazdaságának alapja kezdetektől fogva a rendelkezésre álló természeti erőforrások bősége volt: a fosszilis tüzelőanyagoknak és vízierőműveinek köszönhetően az energetika terén önellátó. Bár lakossága mindössze egytizede az Egyesült Államokénak, gazdasági súlya igen jelentős.

Kanada tagja az ENSZ-nek, a Brit Nemzetközösségnek, a *La Francophonie*-nek, a NATO-nak, a NAFTA-nak, a G8-nak, az OECD-nek és az APEC-nek.

Kanada az észak-amerikai szárazföld északi részén fekszik. Szárazföldi határa kizárólag az Amerikai Egyesült Államokkal van (Alaszkát is beleszámítva ennek hossza 8 890 km), két óceán, az Atlanti és a Csendes, valamint a Jeges-tenger veszi körül. Főleg az északon található számtalan sziget miatt partvonala a leghosszabb a világon: 243 792 km.

Kanada a második legnagyobb területű ország (Oroszország után). Népsűrűsége viszont igen alacsony, mindössze 3 fő/km²; a népesség megoszlása szélsőséges: a kedvezőbb éghajlat miatt a mintegy 32 millió kanadai 80%-a a déli határ 200 kilométeres körzetében él. A legsű-

rúbben lakott régió a Nagy-tavak vidéke és a Szent Lőrinc-folyó; ezen a termékeny területen telepedtek le először az európaiak. Ettől északra helyezkedik el a kanadai pajzs, a Föld egyik legrégebbi szárazulata, mely a legutóbbi jégkorszak felszínformálásának nyomait viseli magán: a talajréteg vékony, a kéreg gazdag ásványokban és a jégvájta mélyedésekben sok tó és folyó alakult ki (a Föld tavainak 60%-a Kanadában található).

A pajzstól keletre fekszik *Labrador*. *Újfundland* szigete, az ország legkeletibb része, zárja el a Szent Lőrinc-öblöt az óceántól. Az öböl kezdete, a Szent Lőrinc-folyó torkolata a világ legnagyobb tölcseértorkolata. Újfundlandtól délnyugatra található Új-Skócia félszigete, a fölött

Az Ottawai parlament épülete

pedig a *Prince Edward-sziget*. Az Új-Skócia és *New Brunswick* közé benyúló keskeny Fundy-öbölben alakul ki a világon a legmagasabb dagály.

A Nagy-tavaktól a Sziklás-hegységig húzódik a kanadai préri, *Ontario*, *Manitoba* és *Saskatchewan* tartományokon keresztül. A Sziklás-hegységen Alberta és *Brit Columbia* osztozik (utóbbi déli részén jóval enyhébbek a telek, mint bárhol máshol az országban).

Északon fekszik a három territórium: a *Yukon* terület, az Északnyugati területek és *Nunavut*. Déli részeiken még fenyvesek találhatók, de nagy részük tundra és sarkvidék. A kontinens északi végénél hatalmas szigetvilág kezdődik.

Kanada nagy részén igen kemény a tél, akár a -30, -40 fok is előfordul, nyáron azonban például Montreal környékén akár 30 fok fölött is lehet a hőmérséklet, és még az északi Iqaluitban is 15 fok van.

Kanada szövetségi állam, államformája alkotmányos monarchia. Az állam feje, a Kanada Királynője (*Queen of Canada*) cím birtokosa II. Erzsébet, aki egyben az Egyesült Királyság uralkodója is. Őt a főkormányzó (*Governor General*) képviseli: a pozíciót általában egy visszavonult politikus, vagy más prominens személyiség tölti be, akit az uralkodó nevez ki, a miniszterelnök javaslatára. A jelenlegi kormányzó Michaëlle Jean. A kormányzó által hagyja jóvá a királynő a képviselőház és a szenátus elfogadta törvényeket, ő nevezi ki a miniszterelnököt, ő olvassa fel a trónbeszédeket, írja alá az államközi szerződéseket, nyitja meg és zárja

be a parlament ülészeit, illetve oszlatja fel a parlamentet az új választások előtt. A királynő és a kormányzó hatalma névleges, a legtöbb kérdésben a miniszterelnök javaslatára döntenek.

A kanadai alkotmány sok ponton hiányos, és sok rendelkezése többféleképp is értelmezhető. A törvényt (*Constitution Act*), amely számos kiegészítést tartalmaz vele kapcsolatban, egy éjszaka alatt fogadta el a törvényhozás, *Québec* tartomány beleegyezése nélkül, amely visszatartotta a francia nyelvű lakosságot hátrányosan érintő rendelkezéseket. A *Constitution Act* része a *Charter of Rights and Freedoms*, amely ellentétben áll *Québec* állam rendelkezésével, mely szerint az állam hivatalos nyelve a francia.

A parlament két házba áll: a képviselőház (*House of Commons*) tagjait a szavazópolgárok választják, a szenátorokat pedig a miniszterelnök nevezi ki. A szenátus (*Senate*) 105 tagból áll: 24 *Ontarióból*, 24 *Québecből*, 24 az ún. tengeri tartományokból (10 *Új-Skóciából*, 10 *New Brunswickból*, 4 a *Prince Edward-szigetről*), 24 a nyugati tartományokból (6-6 *Manitobából*, *Brit Columbiából*, *Saskatchewanból* és *Albertából*), 6 Újfundland és Labrador államból és egy-egy a területekből (Északnyugati területek, Yukon, Nunavut). Kanadában igen erős a pártfegyelem, így a miniszterelnöknek nagy befolyása van a törvényhozásra. Sőt az ő döntésétől függ, hogy mikor tartják a képviselőházi választásokat (általában legalább ötévente). A miniszterelnök a képviselőházban legtöbb helyet szerző párt vezetője, kormánya tagjait ő nevezi ki, pártjának a parlament valamely házába bejutott tagjaiból.

Kanadában három nagyobb párt van: a centrista *Liberal Party of Canada* (Kanadai Liberális Párt), a jobboldali *Conservative Party of Canada* (Kanadai Konzervatív Párt) és a baloldali-szociáldemokrata *New Democratic Party* (Új Demokrata Párt). *Québec* tartományban jelentős a *Bloc Québécois*, mely elsősorban szociáldemokrata, de részben szeparatista is. A kisebb pártok jelöltjei és független jelöltek csak ritkán jutnak be a képviselőházba.

A jelenlegi miniszterelnök, Stephen Harper, 2006. február 6-a óta van hatalmon, miután pártja, a Kanadai Konzervatív Párt, viszonylagos (de nem abszolút) többséget kapott a januárban megtartott választásokon. Két elődje, Paul Martin és, a két egymást követő ciklusban is hatalmon lévő Jean Chrétien, a liberális párthoz tartozott. Előttük a *Progressive Conservative Party* (Haladó Konzervatívok Pártja) nyert választásokat, mely 2003 decemberében egyesült a *Canadian Alliance*-szal (Kanadai Szövetség), így jött létre a most hatalmon lévő Kanadai Konzervatív Párt. A 2006-os választásokkal Kanada is követte déli szomszédját, az Egyesült Államokat azzal, hogy jobboldali erők kerültek hatalomra.

Kanadában tartományi és szövetségi szintű bíróságok is működnek, mivel a szövetségi jog mellett az egyes tartományok törvényhozása is alkot jogszabályokat. Mind a szövetségi, mind a tartományi ügyekben a Kanadai Legfelsőbb Bírósághoz lehet fellebbezni.

Kanada 10 tartományra (*province*) és 3 területre (*territory*) oszlik. A tartományt Kanada alkotmánya hozhatja létre, míg a területet a szövetségi jog (*federal law*). A szövetségi kormány ennél fogva közvetlenebb irányítást gyakorol a területek felett, míg a tartományi kormányzatok több önállósággal és jogosítvánnyal rendelkeznek.

Bush elnök és Stephen Harper miniszterelnök

A társadalmi élet nagy részében a tartományok szerepvállalása meghatározóbb, mint a szövetségi kormányzaté (pl. egészségügy, oktatás, jóléti intézmények); a világon egyedülálló módon a tartományok együttes bevétele meghaladja az állami bevétel összegét. Ha egy tartományi kormányzat nem a szövetségi szinten meghatározott irányelvekhez tartja magát egy-egy területen, elesik a központi költségvetés juttatásaitól. A kormány igyekszik biztosítani, hogy a szolgáltatások színvonala a gazdagabb

és a szegényebb régiókban azonos legyen. A leginkább központi ellenőrzés alatt álló terület a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás. Minden tartomány és territórium önálló, egykamarás törvényhozással rendelkezik.

A tíz tartomány mindegyikének egykamarás, választott törvényhozása, valamint kormánya van, a tartományi miniszterelnököket (premier) ugyanolyan módon választják meg, mint a miniszterelnököt. A királynő „*provinciális*” képviselői az alkormányzók (*lieutenant governor*), akiket a szövetségi miniszterelnök nevez ki.

A legtöbb tartományban a három nagy párt „*fiókpártjai*” a politikai élet meghatározói - ezek azonban (a *New Democratic Party* szervezeteinek kivételével) hivatalosan nem kapcsolódnak a szövetségi szinten tevékenykedő pártokhoz. Pár helyütt a regionális politikai erők is nagy súllyal bírnak (pl. a *Saskatchewan Party* vagy a *Labrador Party*).

Különleges a helyzet Québecben, ahol jó ideig a szeparatista *Parti Québécois* és a föderalista *Parti libéral du Québec* küzdelme volt a meghatározó, napjainkra azonban két kisebb, elsősorban nem a tartomány önállóságának kérdésével foglalkozó párt, a jobboldali *Action démocratique du Québec* és a baloldali *Québec solidaire* is nagyobb súlyra kezd szert tenni (bár a helyi parlamentbe még csak az ADQ jelöltjei kerültek be).

A territóriumok politikai súlya kisebb, mivel ilyen típusú közigazgatási egységet a parlament törvényekkel hozhat létre, míg a tartományok önállósága az alkotmányon alapul. Sokak szerint a területek lakossága így nem kap megfelelő képviselést a parlamentben.

A területek élén egy-egy biztos (*commissioner*) áll; jogosítványai megegyeznek egy alkormányzóéival, de nem képviseli az uralkodót. A biztosokat a szövetségi kormány nevezi ki.

A territóriumok kormányai és a szövetségi kormány között gyakoriak a feszültségek, főként a természeti erőforrások és a befektetések kapcsán. Bár a territóriumokban a legnagyobb az egy főre jutó bevétel, mégis magas a szegénység aránya az elszigeteltség, az áruk szállításának nehézségei és költségei, a munkahelyek hiánya és más társadalmi problémák miatt.

Kanada az Egyesült Államokhoz hasonlóan fejlett piacgazdasággal és magas életszínvonalal büszkélkedhet. A második világháború után indult fejlődésnek a gyártóipar, a bányászat és a szolgáltatói szektor, s kezdett az addig alapvetően agrárközpontú ország ipari hatalommá válni. Energiaszükségletét behozatal nélkül ki tudja elégíteni, hatalmas földgázkészletei vannak a keleti parton és a három nyugati tartományban; s általában igen jelentős természeti erőforrások állnak rendelkezésére. Az USA-val kötött 1989-es szabadkereskedelmi egyezmény, majd az 1994-es Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény (NAFTA) (Kanada, USA, Mexikó) következményeként jóval szorosabbak lettek a gazdasági és a kereskedelmi kapcsolatai az Egyesült Államokkal. Így a 2001-es amerikai recesszió hatásai Kanadában is érezhetőek voltak, bár végül is az előzetes számítások alatt maradtak. A G7 tagjai közül Kanada vészelte át a legjobban a 2001-es visszaesést. 1993-tól 2000-ig a növekedés mértéke 3% közelében járt. 2003-ban nőtt a munkanélküliség, főként az iparban és a természeti erőforrásokkal kapcsolatos területeken.

2. Kanada terrorizmus elleni stratégiájának, politikájának elemzése

2. 1. Kanada hivatalos terrorizmus értelmezése, a fenyegetések értékelése

Minden állam terrorizmus felfogása alapjaiban határozza meg az ellene folytatott politikájának a lényegét, ezért amennyiben elemezni kívánjuk Kanada terrorizmus ellenes stratégiáját, politikáját nem kerülhető meg a hivatalos terrorizmus (terrorcselekmény, terrorista, terrorcsoport) definíciók megismerése, a meghatározásokat magában foglaló jogforrásoknak az elemzése.

2001-ben, a szeptember 11-i terrortámadás után, Kanada felülvizsgálta a terrorizmussal kapcsolatos jogi környezetet, és a törvényhozók úgy ítélték meg, hogy egy új törvény megalkotásával hatékonyabb fellépést biztosító jogi kereteket biztosíthatnak a terrorizmus elleni harchoz, a terrorveszély elhárításához. A terrorizmus elleni törvény (*Bill C-36, Antiterrorism Act- ATA*)², átfogó koncepciót adott a terrorizmus elleni kormányzati fellépéshez, és e harc sikerének növelése érdekében többek között módosított egy sor egyéb törvényt, amelyek szintén relevánsak voltak ebben a vonatkozásban.

A terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmények egy része a büntetőjog keretében szankcionálható, ezért a büntetőtörvénykönyv több pontját a C-36 módosította, így új tényállások beépítésével hatékonyabb működést biztosít a terrorizmus pénzügyi, anyagi támogatása, s' a pénzmosás elleni küzdelemben.

A büntető törvénykönyv terrorizmus definícióját³ az ATA módosította, a definíció meghatározza a terrorcselekmény ismérveit, és egyfajta ernyőfogalmat (gyűjtő, integráló jellegű kategória) alkot. Ez alapján a terrorcselekmény történhet Kanadán kívül, és akár honi területeken is, azonban Kanada biztonságát közvetlenül, vagy akár közvetve is veszélyezteti.

A pontokba szedett főbb ismérvei az alábbiak:

- Sérti az alapvető ENSZ Kovenciókat és Protokollokat;
- Végrehajthat, vagy fenyegethet olyan cselekmények végrehajtásával, amelyeket politikai, vallási, vagy ideológiai céllal a lakosságot megfélemlíti, illetve a kormányzatot valaminek

² <http://laws.justice.gc.ca/en/A-11.7/index.html>

³ Korábbi megközelítésre egy példa: a Kanadai Titkosszolgálat (*Canadian Security Intelligence Service*) hivatalos kiadványa (stratégia) csak implicit módon határozza meg a terrorizmus fogalmát, mely szerint „*Kanada biztonságának a fenyegetése*” magába foglalja azokat a Kanada honi területein belüli és azon kívüli cselekményeket, amelyekben erőszakos eszközöket alkalmaznak személyek, vagy vagyontárgyak ellen politikai célok elérése érdekében.

a megtételére, vagy valamilyen intézkedésének a felfüggesztésére (elhalasztására) kényszeríti;

- Olyan eszközöket alkalmazhat, mint gyilkosság, illetve komoly fenyegetése, vagy veszélyeztetése személyeknek, vagy/és alapvető infrastruktúráknak, szolgáltatásoknak, vagy egyéb vagyontárgyaknak.

A törvény ezenkívül definiálta a terroristacsoport fogalmát is: „*terroristacsoport olyan entitás, amely tevékenységével elősegíti, vagy aktív részvételével végrehajtja a terrorcselekményeket.*”⁴ A törvény nem ad semmiféle konkrét listát ezekről potenciális a terrorcselekményekről, azonban implicit módon az alábbi bűnügyi konzekvenciával is járó cselekményeket definiálja: *terrorral való fenyegetés*; és a *terrorizmus pénzügyi támogatása*.

A törvény lehetőséget teremt a kormányzat számára a terrorcsoportok, illetve az azokat támogatók bankszámláinak a befagyasztására, vagyontárgyainak zár alá helyezésére, valamint akár karitatív tevékenységet is folytató szervezetek működésének korlátozására (betiltására), ha bebizonyosodik róluk, hogy terroristák támogatását is végzik, akár csak közvetett módon is.

A Kanadai Titkosszolgálat (*Canadian Security Intelligence Service*) minden évben nyilvános jelentésben tájékoztatja a közvéleményt a terrorizmussal kapcsolatos legfontosabb információkról, amelyben az aktuális fenyegetettségéről is beszámol. Az utóbbi évek jelentései egyetemesek abban, hogy a globális biztonsági környezet rendkívül bonyolulttá vált, a nemzetközi biztonságot alapjaiban a globálissá váló terrorizmus fenyegeti leginkább. Kanada, amióta egyre aktívabban bekapcsolódott a nemzetközi terrorizmus elleni harcba, egyre inkább számíthat iszlám radikálisok által elkövetett terrorcselekményekre. E veszélyt is figyelembe véve, azonban a CSIS szakemberei szerint a veszély még nagyobb lenne, ha Kanada, a nemzetközi koalíciók részeként, nem venne részt az aktív, és összehangolt politikai-, diplomáciai-, gazdasági- és katonai műveletekben.

A CSIS jelentése szerint komoly fenyegetést jelent a tömegpusztító fegyverek, a ballisztikus rakéták ellenőrizetlen proliferációjából fakadó kockázatok is, hiszen jól érzékelhető az a trend, hogy terrorszervezetek megkísérlik ezen eszközök beszerzését, amely meghatározná az általuk képezett fenyegetések mértékét. A jelentések megállapítják azt a tényt is, hogy egyes államok sokszor nyíltan, vagy akár csak közvetett módon is, de támogatást nyújtanak

⁴ Anti Terrorismus Act – ATA, Part II. Interpretation
(http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?Language=E&Parl=37&Ses=1&Mode=1&Pub=Bill&Doc=C-36_3&File=42#6)

terrorszervezetek számára, ezért az ilyen államokat a demokratikus, és nyílt társadalommá való átalakulásra kell ösztönözni.

Az értékelők szerint nem elhanyagolható az a veszély sem, amit az évek során a Kanadá-

A NORAD bejárata a Sziklás-hegységben (Cheyenne Mountainne Complex)

ban letelepült iszlámvallású bevándorlók, már, mint kanadai állampolgárok egyes tagjai jelentenek. E társadalmi körben az átlagosnál nagyobb a gazdasági elmaradottság, munkanélküliség, a fennálló rendszerrel való elégedetlenség, így könnyebben toborozhatóak az országban jelenlévő fundamentalista, extrém szervezők által.

Kanada, a továbbiakban is, a légtérből jövő terrorfenyegetéseket, a légtér katonai védelmét a jövőben is az Egyesült-államokkal közösen

üzemeltetett Észak-amerikai Légvédelmi Rendszer (*North American Air Defense – NORAD*) keretében kívánja kezelni, amely rendszert folyamatosan fejlesztenek.

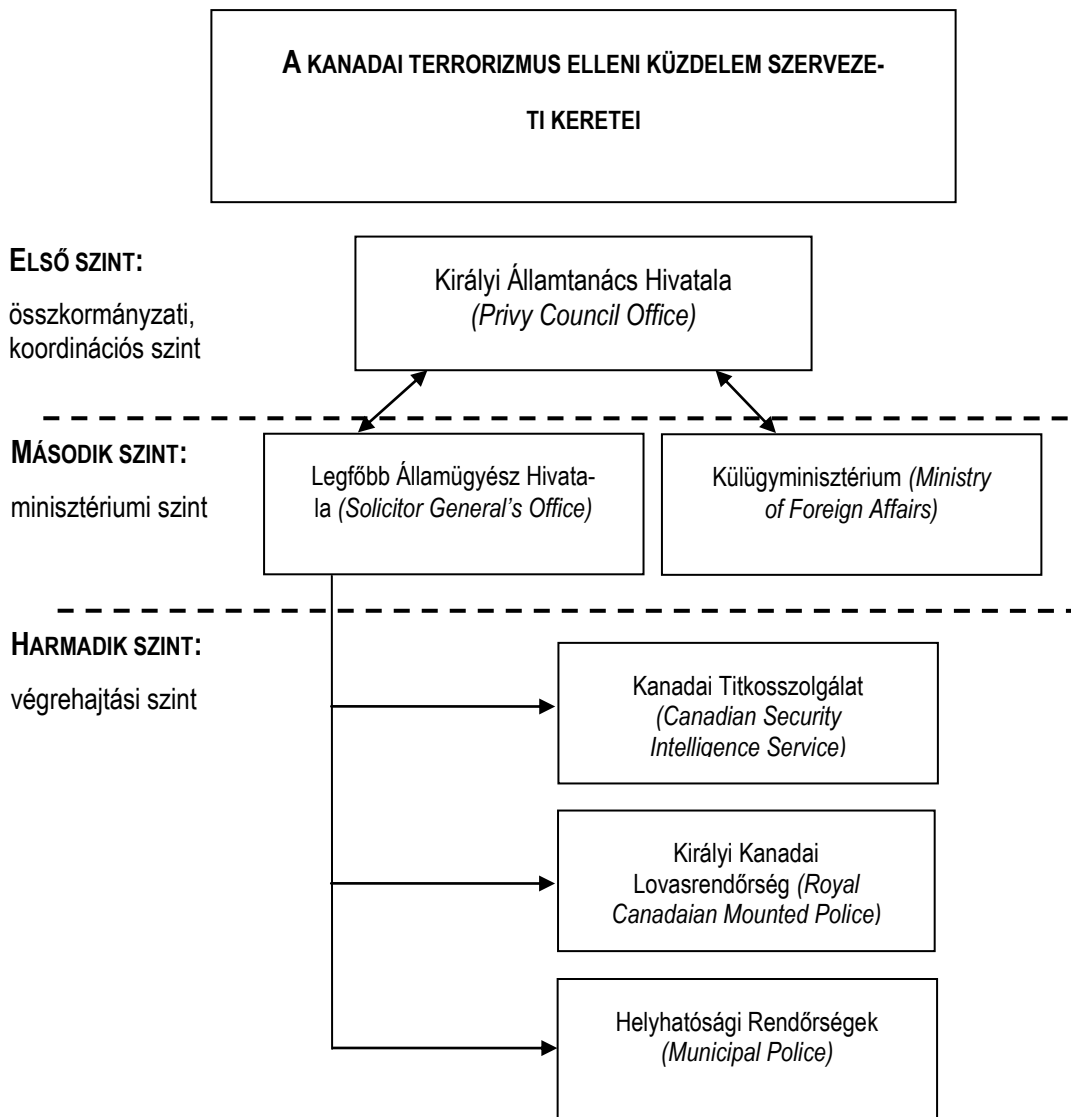
ÖSSZESEGÉBEN: Kanada terrorfenyegetettsége két, egymással szerves kapcsolatba lévő, oldalról jelentkezik. Az első, jelentősebb fenyegetést a globálisan működő terrorizmus általános fenyegetése képezi, amely minden „nyugati-orientációjú” országot veszélyeztet, a másik oldalon a belső, az országon belüli, sokszor csak látens módon meglévő, nemzetközi terrorcsoportok aktívvá tehető támogatói találhatóak.

2. 2. A terror elleni harc rendszere

Kanada szisztematikusan építette fel a terrorizmus elleni küzdelmének a struktúráját. Jogállami keretek között, először megteremtette, majd a mindenkori helyzetnek megfelelően folyamatosan alakítja, a terrorizmus elleni hatékony fellépést biztosító jogi környezetet.

Majd, a jogrendszer keretei között, érvényesítve a jogszabályok adta lehetőségeket és betartva a szintén a jog által felállított korlátokat, aktív és összehangolt diplomáciai-, gazdasági-, politikai- és nem utolsósorban katonai akciókkal fellép a Kanadát és a nemzetközi kapcsolatait, érdekeit, értékeit veszélyeztető terrorizmus ellen. Kanada nem rendelkezik, egységes szervezetbe szerkesztett, jogi normaként megfogalmazott „terrorizmuselleni stratégiával”, azon-

ban a különböző jogszabályokba foglalt törvények, az elfogadott ENSZ konvenciók, valamint ezek alapján folytatott politikai gyakorlat egy koherens, egy irányba mutató stratégiát képez.

1. sz. ábra. A terrorizmuselleni szervezeti keretek (egyszerűsített vázlat)

2. 2. 1. A terrorizmus elleni küzdelem első szintje: a politika formálása, a szervezeti keretek kialakítása

A terrorelleni erőfeszítések első szintjén a (biztonság) politika formálásának a szintjén, valamint az operatív végrehajtás stratégiai irányítását végző szervezetek találhatók.

Királyi Államtanács Hivatala (*Privy Council Office*), hasonlóan az Európában általános Miniszterelnöki Hivatalokhoz (kancelláriákhoz) a Miniszterelnök (*Prime Minister*) és a Kor-

mány (*Cabinet*) legfontosabb tanácsadó és döntés-előkészítő szerve, többek között a terrorizmussal kapcsolatos ügyekben is. A hivatal élén, kanadai megfogalmazás szerint, a rangidős „politikán kívüli” hivatalos kormányzati személy (hivatalnok, *clerk*) áll („*the most senior non-political official in the Government of Canada*”), aki alapvetően három szerepkört tölt be a kormányzatban:

- szükség esetén helyettesíti a miniszterelnököt (*Deputy Minister to the Prime Minister*);
- összehangolja a kabinet tevékenységét (*Secretary of the Cabinet*);
- és a teljes közzolgálatot irányítja (*Head of the Public Service*).

A terrorellenes tevékenység komplex jellege miatt, nagy fokú minisztériumok, és egyéb hatóságok közötti koordináció szükséges⁵, amelyet a Hivatalnak kell összehangolnia.

A végrehajtás, valamint az egyes „*incidensek*”⁶ operatív vezetésének legfontosabb eleme a Legfőbb Államügyész Hivatala (*Solicitor General's Office*). A hivatal, mint minisztériumi szintű szervezet, rendelkezik a terrorizmus ellenes harchoz szükséges hírszerző és az erőszakot alkalmazni képes szervezetekkel egyaránt. A hivatal biztosítja az alapvető bemeneti információkat a nemzeti (belpolitikai) kérdésekben, míg a Külügyminisztérium (*Ministry of Foreign Affairs*) a nemzetközi-, külpolitikai ügyekről, tendenciákról informálja a Királyi Államtanács Hivatalát, és a miniszterelnököt és vele a teljes kormányzatot.

A minisztérium politikai felügyelete alatt működő Kanadai Titkosszolgálat (*Canadian Security Intelligence Service*) folyamatosan értékeli a terrorfenyegetettséget, és ellátja információval, a szintén a minisztériumhoz tartozó, Királyi Kanadai Lovasrendőrséget (*Royal Canadian Mounted Police*), ami a kanadai kormányzat legfontosabb jog kikényszerítő eszköze.

A Kanadai Titkosszolgálat felelős a terrorizmussal-, terrorfenyegetettséggel kapcsolatos hírszerzési információk gyűjtéséért, elemzéséért, valamint ezen információk megosztásáért a meghatározott kormányzati szervek között. A Titkosszolgálat együttműködik a szövetséges országok társszerveivel, azonban önállóan operatív műveleteket külföldön nem hajt végre.

Kanada rendelkezik még egyéb hírszerző kapacitásokkal is, amelyek szintén felhasználhatók a terrorizmus elleni fellépésben, azonban nem a Titkosszolgálat szervezetéhez tartoznak, hanem a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz (*Department of National Defense*), ami az adott szituációnak megfelelő, információs-hírszerző csoportokat hozhat létre, és alkalmazhat a fel-

⁵ Kanadai szóhasználat szerint, összkormányzati erőfeszítés: „*all of government*”.

⁶ Incidensnek hívják az egyes olyan történéseket, amelyek azonnali kormányzati beavatkozást igényelnek, így a terrorcselekmények is ebbe a gyűjtőfogalomba tartoznak. Ennek megfelelően definiálták az incidens vezetés-irányítás fogalmát is, amelyet alapvetően az operatív végrehajtás szintjére az erőszakszervek szintjére értelmezték.

sőszintű tervező, döntés-előkészítő munka támogatására. Ezenkívül a minisztériumon belül található Kommunikációs Biztonsági Szervezet (*Communications Security Establishment*) rendelkezik azokkal a technikai eszközparkkal és szakember állománnyal, amely képes a terrorizmussal kapcsolatos digitális (elektronikai, információtechnológiai) információkat megszerzeni, és a kormányzati információtechnológiai infrastruktúrát megvédeni a „cyberterror” támadások ellen.

A Királyi Kanadai Lovasrendőrség, mint a legjelentősebb nemzeti rendőri erő, elsődleges felelősséggel bír a kanadai szövetségi állam biztonságát fenyegető terrorveszélyek megelőzésében, a bekövetkezett terrorcselekmények felszámolásában (aktív védelem) és a potenciális terrorfenyegetést jelentő személyek, szervezetek felkutatásában és a terrorcselekmények megakadályozásában.

A Királyi Kanadai Lovasrendőrség, a kanadai szövetségi állam nemzeti rendőrsége, amely előre meghatározott szabályok, és felelősségi körök szerint (*Memorandums of understanding describing how law enforcement will be coordinated*), együttműködik a nagyobb városok, és más helyhatóságok által üzemeltetett, és felügyelt Helyhatósági Rendőrségekkel (*Municipal Police*), és aktív támogatást nyújtanak a saját területükön folytatott operatív tevékenységek során.

Ez a szervezeti struktúra, és működési rend természetesen főleg az ún. incidensekre való reagálást, és a törvény-előkészítési munkát, valamint a döntéshozatali mechanizmusokat szemlélteti, így tartalmaz egy sor leegyszerűsítést is. (1. sz. ábra) A modell alapvetően a belső, Kanadai honi területet érintő cselekményre való kormányzati választ, rendőrségititkosszolgálati fellépést mutat csak meg, azonban a terror elleni akciók ennél sokkal szerteágazóbbak, összetettebbek.

A modell nem mutatja a minisztériumi-, és a végrehajtási szinten is megjelenő katonai komponens sem, ami részt vehet, és részt is vesz egy sor olyan műveletben (2. sz. melléklet), amely alapvetően a nemzetközi terrorizmus ellen irányul.

A katonai-, és rendőri (titkosszolgálati) tevékenységek mellett nem feledkezhetünk meg a diplomáciai-, gazdasági-, és biztonságpolitikai fellépést biztosító intézményrendszeréről sem, amelyek szintén elemei a kibővített modellnek.

2. 2. 2. Kanada gyakorlati tevékenysége a terrorizmus ellen 2001. szeptember 11. után

Kanada terrorizmus elleni politikájának elemzéséhez a legegyszerűbb módszer a gyakorlatának a vizsgálata, ezért nézzük meg mit tett konkrétan a kanadai kormányzat 2001. szeptember 11-i amerikai terrorista merényletek után?

A KANADAI KORMÁNY AZONNAL REAGÁLT A TÁMADÁSOKRA⁷:

- A New-Yorki robbanások után 45 perccel Kanada elkezdte, a forgalomból törölt 224 repülőgép mintegy 33. 000 utasának az elhelyezését az ország különböző pontjain. (az erőfeszítéseik nagyságát, a szervezettséget jól mutatja az a tény, hogy volt olyan nagyjából 10. 000 fő lakosságú régió, ahol több mint 12. 000 főt szállásoltak el);
- Jean Chrétien miniszterelnök Eseti Kormányzati Bizottságot hozott létre a „*közbiztonság és az anti-terrorizmus*” érdekében („*Ad Hoc Cabinet Committee on Public Security and Anti-Terrorism*”). A bizottság, John Manley külügyminiszter vezetésével áttekintette a megteendő, és megtehető legfontosabb törvénykezési, jogalkalmazói és a közbiztonságot szavatoló rendszabályokat, és javaslatot tett az azonnali teendőkre vonatkozóan.

A kormányzat azonnal érvénybe léptette a korábban kidolgozott „*Anti-terrorista terv*”-ét („*Anti-Terrorism Plan*”), amely öt világos célt fogalmazott meg:

- Megakadályozni, hogy a terroristák Kanada területére jussanak;
- Megvédeni a kanadai embereket, és vagyontárgyaikat a terroristatámadásoktól;
- Fokozni a terroristák azonosítását, elfogását, vád alá helyezését, és elítélését elősegítő mechanizmusok képességeit;
- Biztosítani az amerikai-kanadai határ biztonságát, és biztosítani a két ország közötti kereskedelmi határforgalmat;
- Aktívan együttműködni a nemzetközi szervezetekkel a terrorizmus elleni harcban;
- A tervre a kormányzat mintegy 8 milliárd kanadai dollárt különített el.

A HUMÁNERŐFORRÁS ERŐSÍTÉSE, ÉS A TECHNOLÓGIÁKNAK ÉS A KÉPESSÉGEKNEK A FRONTVONALBA VALÓ TELEPÍTÉSE.

- Kanada mintegy 280 millió dollárt azonnali rendszabályok foganatosítására, biztonság növelő akciók végrehajtására investált, pl.:
 - Az új bevándorlóknak, menekülteknek hamisíthatatlan, jól azonosítható Állandó Tartózkodási Engedélyeket adott ki;
 - Növelte a biztonsági ellenőrzések szintjét, minőségét a menekült kérelmek elbírálásában;
 - Növelte az idegenrendészeti szakszemélyzet létszámát, és technikai képességeit, hogy javuljon a „*befogadási, és a kiutasítási képesség*” is;

⁷ Canada's Actions Against Terrorism Since September 11 (file:///d:/Canada%20project/Canadaian%20response%20to%20terror.htm)

- Növelte a határátkelők, kikötők, repülőterek biztonsági személyzetének létszámát;
- Több mint 2000 szövetségi rendőrtisztet nemzetvédelmi biztonsági szolgálatba vezényelt;
- A megnövekedett létszám, valamint a nagyobb feladat, és „erősebb technika” miatt intenzív kiképzési programba kezdett;
- Megítélésük szerint, ezáltal:
 - Javulnak az esélyek, a nemzetbiztonságot veszélyeztető megelőző, valamint a növekvő jellegű fenyegetésekre való reakciók sikerességének;
 - Javulnak a nemzetbiztonsággal összefüggő információk cseréje, megosztása az igazságszolgáltatás és a más kormányzati szervek között;
 - Erősödik a bűnözéssel összefüggő határátlépések megelőzésének, és megakadályozásának a rendszere.
- Növelték a vészhelyzeti medicinák központi készleteit, és a vakcinák előállításához szükséges kapacitásokat előre lekötöttek.
- Kanada növelte a hozzájárulását a NORAD-rendszerhez, további CF-18 vadászrepülőgépeket rendelt a NORAD-parancsnokság alá.

AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ MEGELŐZÉSE, A JOGSZERŰ UTAZÁSOK ELŐSEGÍTÉSE

- Kanada és az USA magas prioritásként kezeli a közös határaik biztonságát, amit megkövetel a mintegy napi 2 milliárd dollár értékű kereskedelmi határforgalom, aminek biztosítására a két ország 2001. december 03.-n közös nyilatkozatot adott ki az együttműködés rendjéről, a határaik biztonságáról, és a regionális migráció fő kérdéseiről (*Joint Statement of Cooperation on Border Security and Regional Migration Issues*).
- A nyilatkozat célja volt, hogy elrettentsék az illegális határátlépőket, javítsák a határbiztonságot, és a határrendészeti munka minőségét, ugyanakkor elősegítsék a legális határátlépéseket.
- Részleteiben:
 - Kanadai szakembereket integráltak az amerikai külföldi terroristákat követő, felderítő speciális alakulatba (*U.S. Foreign Terrorist Tracking Task Force*);
 - Közösén, és összehangoltan felülvizsgálják a vízum politikájukat;
 - Javítják, a már működő, közös légi utasokkal kapcsolatos információ feldolgozó, és információ megosztó egységek munkáját;

- Növelik a tengerentúli bevándorlással foglalkozó szakembereik számát;
- Közös biometrikus azonosítóval ellátott azonosító okmányokat fejlesztenek;
- Fejlesztik az ún. biztonságos harmadik ország egyezmények rendszerét (*Safe Third Country Agreement*);⁸
- Megerősítik a már létező közös határbiztonsági projekteket pl.: az „*Északi Csillag projektet*” (*Project North Star*), ami az illegális kereskedelem, csempészet, drogkereskedelem visszaszorítására lett létrehozva.
- Az erőfeszítések eredményeként a kanadai migrációs hivatal tisztjei, az utóbbi hat évben mintegy 33. 000 hamis papírral belépni szándékozót akadályozott meg az országba lépéstől.

A JOGRENDSZER ERŐSÍTÉSE, FEJLESZTÉSE

A kanadai kormányzat úgy ítélte meg, hogy egy új anti-terrorizmus törvényt kell megalkotni, hogy az ország megfeleljen az új, megváltozott biztonsági környezetnek, a megnövekedett terrorfenyegetésnek. A terrorizmus elleni törvényt (*Bill C-36 Anti-terrorismus Act- ATA*) 2001. október 15-én léptették hatályba, és az alábbi fő feladatokat célozza meg:

- Fokozni a terroristák azonosítását, elfogását, vád alá helyezését, és elítélését elősegítő mechanizmusok képességeit;
- Új vizsgálati, nyomozati eszközök biztosítása az erőszakos szervezetek, és a nemzetbiztonsági szervezetek részére;
- Erősíteni a hagyományos kanadai értékek iránti tiszteletet (propaganda) és a bűn, és bűnözés, terrorizmus elleni „*megvetést*” erősíteni neveléssel, és a más eszközökkel;
- Néhány konkrét intézkedés a törvény alapján:
 - Újra definiálta a terrorizmus, terrorcsoport fogalmát;
 - Szigorúbb büntetésekkel fenyegetik a terrorcselekményeket, és az azzal való fenyegetést;
 - Büntetné nyilvánította a terrorcselekményekben való bármilyen szintű részvételt, annak elősegítését;
 - Büntetné nyilvánította a terrorizmust támogató gyűjtéseket, s' egyéb pénzügyi, anyagi támogatásokat;
 - Könnyítette az elektronikus eszközök terrorizmussal gyanúsíthatóak elleni alkalmazásának rendjét;

⁸ <http://www.cic.gc.ca/english/policy/menu-safethird.html>

Kanada előzőleg ratifikálta, és beemelte a saját jogrendjébe a 12 darab ENSZ terrorizmus-elleni konvenciójából tizet, az új törvény a maradék kettőt is „engedélyezte” a kormányzat számára.⁹

A Közbiztonsági Törvény (*Public Safety Act*)¹⁰ 2001. október 15-én lépett hatályba, és 18 darab szövetségi törvényt módosított, azzal a céllal, hogy növelje a kormányzati képességeket a terrorizmus megelőzésében, a kanadai állampolgárok védelmében, és gyors reagálást biztosítson a bekövetkezett incidensek kezelésében.

Részleteiben meghatározta:

- A repülőgépek, repülőterek és egyéb repüléssel kapcsolatos objektumok tervezésének biztonsági követelményeit;
- A védett területekre való bejutás előtti vizsgálatot, a szűrés rendjét;
- Szabálysértéssé minősített minden olyan esetet, amely veszélyezteti a repülés, és az utasok biztonságát a fedélzeten;
- A különleges biztonsági elbírálást igénylő utasokról, járatokról való információs követelményeket meghatározta;
- Módosította a migrációs törvényt, a gyorsabb eljárások biztosításáért, így:
 - Vezető beosztású tisztviselő azonnal felfüggesztheti, vagy véglegesen befejezheti (elutasíthatja) a migrációs kérelemmel forduló ügyét, ha terrorizmus, vagy háborús bűncselekmény gyanúja merül fel;

⁹ A konvenciók eredeti, angol nyelvű címeikkel:

- Convention Against the Taking of Hostages (12/79)
- Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism (12/99)
- Convention for the Suppression of Terrorist Bombings (12/97)
- Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation (Montreal Convention) 9/71). This applies to acts of aviation sabotage such as bombings aboard aircraft in flight.
- Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft (Hague Convention) (12/70). This applies to hijackings.
- Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Identification (PDF; 3/91). This provides for chemical marking to facilitate detection of plastic explosives.
- Convention on Offenses and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft (Tokyo Convention) (9/63). This convention applies to acts affecting in-flight safety.
- Convention on the Physical Protection of Nuclear Material (10/79). The convention combats unlawful taking and use of nuclear material.
- Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons (12/73). This agreement protects senior government officials and diplomats.
- Protocol for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation [with related protocol] (3/88). This applies to terrorist attacks on ships and on fixed offshore platforms.
- Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation. (2/88) This extends and supplements the Montreal Convention on air safety.
- US Status of International Conventions on Terrorism
- President's Message to Congress re: Legislative Implementation of Terrorism Conventions (Oct. 26/01)

¹⁰ <http://lois.justice.gc.ca/en/P-31.5/index.html>

- Nagyon megszigorította a csempészetért kiszabható büntetéseket;
- Az idegenrendészet tisztjeinek jogokat biztosított arra, hogy Kanada területén őrizetbe vegyenek olyan nem kanadai állampolgárokat, akik nem tudják magukat egyértelműen igazolni;
- Növelte a jogosítványait az idegenrendészet tisztjeinek körözött személyekkel kapcsolatos eljárásokban;
- A Légügyi Törvény (*Aeronautics Act*)¹¹ módosításával növelte a repülésbiztonságot, és lehetővé tette Kanada számára, hogy a saját értékítéletük szerint a legbiztonságosabb repülésbiztonsági rendszert valósítsák meg a világon.

A TERRORIZMUS GYÖKEREINEK ÉS HÁLÓZATÁNAK, TÁMOGATÓ INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK A MEGSEMMISÍTÉSE, BÉNÍTÁSA

A kanadai jogalkalmazó, jog kikényszerítő, és hírszerző szervezetek széleskörű, és igen aktív együttműködést folytatnak a legnagyobb, és legjelentősebb nemzetközi szervezetekkel, hogy a terrorizmus gyökereit elfojtsák, és megbontsák terrorcsoportok, szervezetek támogató hálózati rendszerét, az bárhol is létezik a világon. Kanada igen gyorsan ratifikálta, és érvényesítette az ENSZ Biztonsági Tanács 1373-as határozatát, amely lehetővé, és kötelezővé teszi a terrorizmus támogatásával gyanúsítható bankszámlák befagyasztását. Kanada ez idáig mintegy 100 személy és szervezet 344. 000 dollárját zárolta e határozat szellemének megfelelően.

A pénzügyi mozgások, tranzakciók ellenőrzésének, és a kétes átutalások felderítésének javítására a kormányzat 63 millió dollárt investált a Pénzügyi Tranzakció Jelentések Elemző Központ (*Financial Transaction Reports Analysis Centre of Canada (FINTRAC)*) fejlesztésére, hogy hatékonyabb legyen a felderítő munka.

A KATONAI HOZZÁJÁRULÁS¹²

Kanada közvetlen katonai támogatást nyújtott az USA-vezette terrorizmus elleni katonai hadjáráshoz. Az APOLLÓ-HADMŰVELET keretében az alábbi erőforrásokat vetették be a műveletek sikeréért:

- 2000 fő a Kanadai Védelmi Erők kötelékéből;
- Egy alkalmi tengeri harci köteléket (*Canadian Naval Task Group*) (2 fregatt, egy romboló, és egy támogató hajó) az Arab-tengeren, és további egy fregattot integráltak az amerikai harci hordozó hajócsoporthoz (*U.S. Carrier Battle Group*);
- Légi szállító kapacitást a térségbe;
- 1000 fős könnyű gyalogságot, 7 napos alkalmazási készenléttel;

¹¹ <http://laws.justice.gc.ca/en/showtdm/cs/A-2>

¹² Az Apolló műveleten kívüli katonai hozzájárulások részletesen megtalálhatóak a 2. sz. mellékletben.

DIPLOMÁCIAI AKTIVITÁS ÉS HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

Kanada kétoldalú, és multilaterális keretek között azon dolgozik, hogy szélesítse a terrorizmus elleni harc koalícióját, és széleskörűen elfogadott, elszámoltatható, stabil és multikulturális kormányzat működjön Afganisztánban.¹³

Kanada előmozdítja a terrorizmus elleni fellépést, mint a következő jelentős nemzetközi szervezetek aktív tagjaként: G8, NATO, ENSZ, Brit Nemzetközösség, *La Francophonie*, OAS (*Organization of American States*), a szervezetekben is azon munkálkodik, hogy a terrorizmus elleni fellépéseket összehangolja. Jól mutatja a terrorizmus elleni fellépés eltökéltségét, hogy Kanada az utóbbi tíz évben mintegy 200 millió dollár segílyt nyújtott Afganisztánnak a kanadai kormányzat.

2. 3. Kanada terrorizmus elleni politikájának, gyakorlatának az értékelése

Az eddig ismertetett jogi-, és szervezeti keretek, valamint a tényleges gyakorlati intézkedés sorozat alapján, a megítélésem szerint, reális képet kaptunk Kanada szövetségi állam terrorizmus elleni eltökéltségéről, az ellene folytatott harc mikéntjéről.

A tárgyaltaakat elemezve, megválaszolhatók a kutatási tervben megfogalmazott kérdések, körvonalazhatóak a vizsgált ország terrorizmus elleni fellépésének a stratégiája.

1. RENDELKEZIK-E KANADA KONZISZTENS, ÁTFOGÓ JELLEGŰ TERRORIZMUS ELLENES STRATÉGIÁVAL?

Megállapítható, hogy Kanada nem rendelkezik, egységes szerkezetbe szerkesztett, önálló kiadványként megjelenő, a terrorizmus elleni küzdelem minden oldalát, annak teljes komplexitásában, felölelő „terrorizmuselleni stratégiával”. Sőt jogi normaként, törvényként megfogalmazott stratégia sem létezik, azonban *a különböző jogszabályokba foglalt törvények, az elfogadott ENSZ konvenciók, valamint ezek alapján folytatott politikai gyakorlat egy koherens, egy irányba mutató stratégiát képez.*

Kanada jogi-, politikai-, és közigazgatási intézményrendszere sajátos angolszász tradíciók szerint épül fel, ami az egyes hatalmi ágak világos szétválasztása mellett igen erős „*kormányzati szervek közötti koordinációs mechanizmusokat*” (*interagency coordination, intergovernmental coordination*).

A terrorizmus, mint jelenség nagyon összetett képződmény, mind megjelenési formái, mind az általa megvalósítandó célokat tekintve, mind az alkalmazott, vagy potenciálisan alkalmazható erőszakot nézve. E logikai gondolatmenetet követve, a terrorizmus elleni stratégi-

¹³ A 2. sz. mellékletben részletesebben taglalom az afganisztáni szerepvállalást, a kanadai PRT eredményeit.

áknak is erős komplexitással, az egyes kormányzati szerveken túlmutatónak kell lennie. Ugyanakkor a terrorizmus képezte fenyegetés, 2001. szeptember 11.-t követően, Kanada számára kézzelfoghatóvá vált, hiszen a közösen „*légvédett*”, ellenőrzött légtérből történt a terrorcselekmény, amelyek egyike akár kanadai célpont is lehetett volna. Ezért Kanadának igen gyors választ kellett adnia, így nem az önálló stratégiaalkotást, és annak a rész stratégiáinak a kidolgozását választották, ami velejárt volna a stratégia „*lebontásával*”, az egyes szereplők feladatait részletesen meghatározó jogszabályok kidolgozásával járó jelentős idővesztéssel.

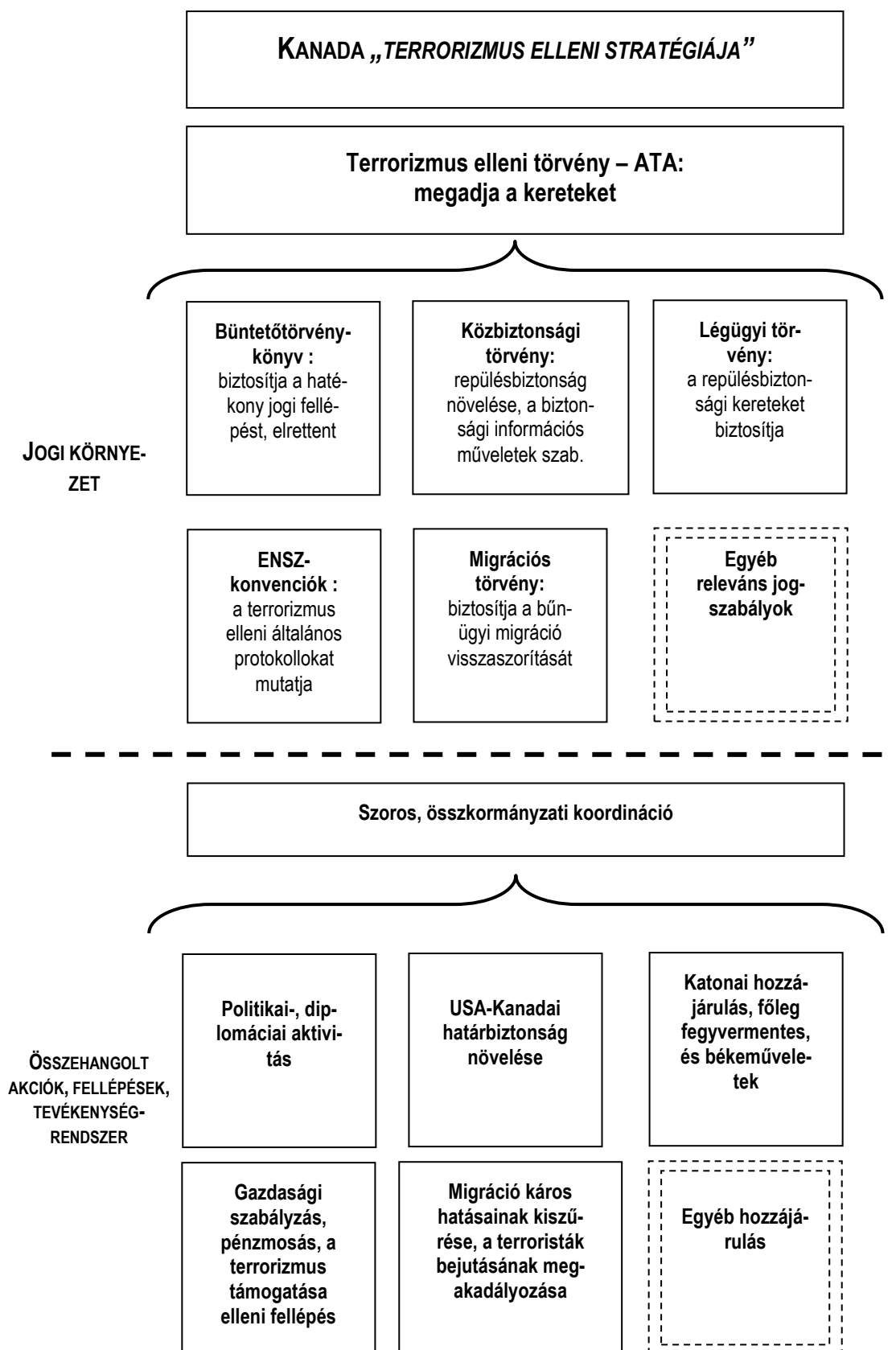
Kanada azt választotta, hogy megalkot egy új törvényt (ATA - terrorizmus elleni törvény), ami egyfajta keretet ad a fellépéshez, és módosít egy sor olyan törvényt, többek között a büntető törvénykönyvet, amely releváns lehet a terrorizmus elleni küzdelmet illetően.

Ezenkívül természetesen más törvények (pl. közbiztonsági-, és légügyi törvény, stb.) is jelentősek a terrorizmussal kapcsolatban, sőt az ENSZ BT konvencióinak elfogadása is túlmutat a jelképes jelentőségén.

2. HA VAN ILYEN STRATÉGIÁJA (VAGY HA EGYES RÉSZSTRATÉGIÁK (BIZTONSÁGPOLITIKAI OKMÁNYOK, JOGFORRÁSOK) FOGLALKOZNAK E KÉRDÉSSSEL) AKKOR A RENDSZER HOGYAN ÉPÜL FEL?

Természetesen nemleges válasz esetén is megadható a válasz, hiszen a gyakorlat elemzése után egyértelműen kijelenthetjük, hogy *Kanada tudatos, összehangolt rendszert működtet, és minden döntés, erőfeszítés a terrorveszély csökkentését, a terrorcselekmények megakadályozását, a terrorizmus gyökereinek felszámolását, infrastruktúrájának a felszámolását célozza.*

A rendszer, egyszerűsített vázlata szerint (2. sz. ábra) két szinttel rendelkezik: *a jogi alrendszer*, benne a kereteket biztosító, kvázi „*stratégiát adó*” ATA-törvény, és egy sor egyéb jogi norma, ami megszabja az egyes szervek feladatrendszerét is. *A végrehajtási (tevékenységi) alrendszer*, pedig az alábbi részrendszerekkel rendelkezik: *biztonságpolitikai-, diplomáciai-, USA-Kanadai határbiztonsági-, katonai-, migrációs (idegenrendészeti)-, és gazdasági intézkedések sorozata.*

2. sz. ábra. Kanada terrorizmuselleni „stratégiája”

3. MI AZ EGYES RENDSZERELEMEK (SZERVEK, POLITIKAI SZEREPLŐK, DÖNTÉSHOZÓK, STB.) SZEREPE, FELELŐSSÉGE?

A szerepek rendszerint élesen elválaszthatók, azonban a mindenkori hatalmat gyakorló kormányzatnak, szerepet kell vállalnia a jogszabály-előkészítésben, stratégiaalkotásban is, valamint a végrehajtó alrendszer működtetésében is, habár az operatív (incidens) vezetés-irányítás már teljesen politikamentes, szigorú jogi keretek között zajlik.

Kiemelt szerepet játszik az Államtanács (Hivatala), hiszen a tárcák, és a szövetségi és a helyi hatalom közötti koordináció, valamint a nemzetközi arénában való érdekképviselet, érdekvédelem (Külügyminisztérium, Védelmi minisztérium) színvonala alapvetően befolyásolja az összkormányzati erőfeszítések sikerét.

4. HOGYAN VISZONYUL KANADA HIVATALOSAN KINYILVÁNÍTOTT POLITIKÁJA A NATO DÖNTÉSEIHEZ, ÉS STRATÉGIÁJÁHOZ?

A NATO-nak, mint egyre inkább globális szerepre törő, regionális biztonsági szervezetnek

Active Endeavour műveletben résztvevő hadihajó

kiemelt szerepe van a terrorizmus elleni harcban. Az ENSZ, mint a legnagyobb legitim világszervezet adja a legátfogóbb, bár sokszor csak a deklaráció szintjén lévő, válaszokat, míg a NATO, és más szervezetek (EU, EBESZ, G8, stb.) a saját „hatókörükben”, és kapacitásaikkal vesznek részt a terrorizmus elleni globális fellépésben.

A NATO, történetében először, a 9/11 terrortámadás után alkalmazta az 5. cikkelyt, mely szerint:

„A Felek megegyeznek abban, hogy egyikük vagy többjük ellen, Európában vagy Észak-Amerikában intézett fegyveres támadást valamennyiük ellen irányuló támadásnak tekintenek; és ennél fogva megegyeznek abban, hogy ha ilyen támadás bekövetkezik, mindegyikük az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikke által elismert jogos egyéni vagy kollektív védelem jogát gyakorolva, támogatni fogja az ekként megtámadott Felet vagy Feleket azzal, hogy egyénileg és a többi Féllel egyetértésben, azonnal megteszi azokat az intézkedéseket - ideértve a fegyveres erő alkalmazását is -, amelyeket a békének és biztonságnak az észak-atlanti térségben való helyreállítása és fenntartása érdekében szükségesnek tart....”

Kanada jelentősen hozzájárult, a konszenzussal hozott döntések végrehajtásához: E3-Sentry (AWACS) gépek bevetéséhez az Egyesült-államok légtérének oltalmazására, a Földközi-tengeri „*Operation Active Endeavour*” járőr-, és tengeri forgalomellenőrzési művelethez. A fentiekén kívül (2. sz. melléklet) Kanada aktív katonai hozzájárulást folytat az afganisztáni műveletekben, a tartományi újjáépítő csoportok működtetésében, egy demokratikus Afganisztán megteremtésében.

Hamid Karzai afgán elnök és Michaëlle Jean kanadai fő kormányzó Kabulban

hez. A fentiekén kívül (2. sz. melléklet) Kanada aktív katonai hozzájárulást folytat az afganisztáni műveletekben, a tartományi újjáépítő csoportok működtetésében, egy demokratikus Afganisztán megteremtésében.

Megítélésem szerint a Kanada által folytatott politika, és gyakorlat teljes mértékben megfelel a terrorizmus elleni harccal foglalkozó NATO-dokumentumokban található elvekkkel, és a meghozott döntésekkel.

5. HOGYAN ÉRVÉNYESÜLNEK A NEMZETI SAJÁTOSSÁGOK?

A nemzeti sajátosságok, mint ahogy már említettem Kanada sajátos angolszász tradíciók szerint felépülő jog-, politikai-, és közigazgatási intézményrendszeréből, valamint szintén sajátos geostratégiai helyzetéből fakad. Az intézményrendszerből fakadó sajátosságok csak inkább formai eltéréseket jelenthetnek egy másik, másfajta közjogi kultúrára létrehozott terrorizmus elleni stratégiához képest. Mert *a lényeg az összehangolt cselekvésekben, döntésekben, és a hatékonyságban, az elért eredményekben mutatkozik.*

Minden ország más és más geostratégiai környezetben fekszik, az ebből adódó érdekei is eltérőek. Kanada gyakorlatilag gazdasági szimbiózisban él az USA-val, ami alapvetően meghatározza az érdekeit, így ha az Egyesült-államokat valamilyen veszély fenyegeti, az alapjaiban veszélyezteteti Kanadát is. Így a legjellemzőbb nemzeti sajátosság, ami a terrorizmus elleni küzdelem rendszerét is érinti, az az, hogy Kanadának az elsődleges prioritást a kanadai-amerikai együttműködés legfontosabb szimbólumát, a közös határt kell megvédenie a terrorizmus ellen. A gyakorlati tevékenység elemzésénél láthattuk, hogy a határvédelmi, idegrendészeti rendszabályok, intézkedések és a ráfordítások milyen jelentőséggel bírtak.

Nemzeti sajátosságnak tekinthető az is, hogy Kanada jelentős befogadó ország, jelentős létszámú menekülttel, és nem az országban született állampolgárral, akik között számottevő terroristatoborzó tevékenység is megfigyelhető volt. Kanada nagy erőfeszítéseket tesz a terrorizmus hazai gyökereinek („*home-grown terrorism*”) a felszámolására is.

Vékony a mezsgyehatár annak az eldöntésére, hogy mi számít nemzeti sajátosságnak, és mi nem, azonban talán itt azt is megjegyezhetjük, hogy Kanada, mint az egyik leggazdagabb állam, jelentős mértékben támogatja anyagilag is humanitárius segélyek formájában a harmadik világ országait, amely szintén a terrorizmus alapjainak a felszámolását célozza.

6. VAN-E OLYAN MINTA A KANADAI RENDSZERBEN, AMELY A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG SZÁMÁRA MEGFONTOLANDÓ?

Egy sor megfontolandó, és példaértékűnek tekinthető tanulságot szűrhetünk le a kanadai rendszer, és a folytatott gyakorlat elemzése után:

- ELŐSZÖR, a kormánysszervek, a hatalmi ágak, valamint a területi és a központi szervek közötti egységes, összehangolt tevékenység az alapja minden komplex beavatkozást igénylő problémában.
- MÁSODSZOR, az egységes jogszabályként meg nem jelenő stratégiák, az egyes, összehangolt, egységes célra irányuló jogszabályokkal, és koherens gyakorlattal helyettesíthetőek.
- HARMADSZOR, a koordinációt megvalósító szervezetnek, az összkormányzati jelleget leginkább megtestesítő szervezeti elemet célszerű kijelölni, ami rendszerint az európai közjogban a „*miniszterelnöki hivatali*” funkciót betöltő szervet jelenti.
- NEGYEDSZER, nagyon fontos kérdés a hitelesség problémája, vagyis a szavakban (törvényekben, elfogadott ENSZ-konvenciókban, politikai kinyilatkoztatásokban) elhangzottak szerint kell cselekedni, csak akkor lehet egy állam hiteles, ha a szavak és a tettek összhangban vannak. Ez az egyszerű logika értelmezhető akár a teljes kormányzati tevékenységre is, vagyis ha a Magyar Köztársaság valamit megjelenít, pl. a biztonsági stratégiájában, akkor annak a gyakorlati végrehajtás szintjén is igaznak kell lennie, a mindennapi gyakorlat nem mehet „*vele szemben*”. Ebből adódik, hogyha alkotunk egy stratégiát (tervet, stb.), az csak akkor tölti be a célját, ha reális alapon készül és, ha az alkotók (döntéshozók) komolyan is veszik az abban foglaltakat, és az nem válik a mindennapok áldozatává.

- ÖTÖDSZÖR, a terrorizmus elleni fellépésnek csak egy szűk szelete a katonai hozzájárulás, a döntő eleme a sikernek a diplomáciai, politikai és főleg a gazdasági intézkedések eredményességének függvénye.
- HATODSZOR, a nemzeti sajátosságok, az eltérő érdekviszonyokból, és lehetőségekből fakadó sajátosságok érvényesíthetők a nemzeti rendszerekben, sőt amennyiben eltekintünk tőlük az egésznek a hitelessége, és potenciális eredményessége is megkérdőjelezhető.

Végül, összességében megállapíthatjuk, hogy számtalan tanulságot, megfontolandó elemet felsorolhatnánk a kanadai gyakorlatból, azonban a dolgozat keretei, és a kidolgozásra kapott idő szűkössége csak ennyit tett lehetővé.

3. Befejezés

Véleményem szerint a tanulmány egészét tekintve jól érzékelhető, hogy Kanada biztonságpolitikájának milyen jelentős szegmensét képviseli a terrorizmus elleni küzdelem, melynek kereteit, s' a folytatott gyakorlatot átfogó jelleggel próbáltam felvázolni.

Kitértem a terrorizmus elleni harc jogi környezetére, összegeztem az intézményi struktúrát, valamint bemutattam, hogy Kanada milyen gyakorlati intézkedéseket hajtott végre, milyen rendszabályokat fogantatosított a terrorveszély csökkentése érdekében.

A kutatómunkát, e tárgykörben nem fejeztem be, hiszen egyértelmű, hogy komoly kérdések maradtak még nyitva a kanadai stratégia részleteiben, nem beszélve a magyar rendszerrel való alaposabb összehasonlító elemzésnek az elvégzését.

4. Felhasznált irodalom:

1. *Anti Terrorismus Act – ATA*,
(http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?Language=E&Parl=37&Ses=1&Mode=1&Pub=Bill&Doc=C-36_3&File=42#6) (2007. január 17.);
2. *Public Safety Act – PSA*, <http://lois.justice.gc.ca/en/P-31.5/index.html>, (2007. január 17.);
3. *Aeronautics Act*, <http://laws.justice.gc.ca/en/showtdm/cs/A-2,;>
4. *Canada's Actions Against Terrorism Since September 11*, <http://www.dfait-maeci.gc.ca/anti-terrorism/canadaactions-en.asp>, (2007. január 17.);
5. <http://geo.international.gc.ca/cip-pic/afghanistan/library/kprt-en.asp>;
6. *An overview of canada's counter-terrorism arrangements*, http://ww2.ps-sp.gc.ca/publications/national_security/terrorism_arrangements_e.asp, (2007. január 17.);
7. *Canada's Diplomatic Actions Questions & Answers*, <http://www.dfait-maeci.gc.ca/anti-terrorism/faq-en.asp> (2007. január 17.);
8. *CSI Public Report*, http://www.csis-scrs.gc.ca/en/publications/annual_report/2004/report2004.asp
9. *Criminal Code*, <http://laws.justice.gc.ca/en/C-46/267115.html>, (2007. január 17.);
10. *Anti-Terrorism Activities*, http://www.safecanada.ca/link_e.asp?category=6&topic=45 (2007. január 17.);
11. *A Wikipedia Kanada oldalai*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Canada>, (2007. január 17.);

5. Mellékletek

1. sz. melléklet: A terrorizmus elleni harchoz köthető legfontosabb jogi, biztonságpolitikai, és kormányzati intézkedéseket összegző táblázatok;

2. sz. melléklet: A Kanadai Fegyveres Erők, és más kormányzati szervek által végrehajtott műveletek;

**A TERRORIZMUS ELLENI HARCHOZ KÖTHETŐ LEGFONTOSABB JOGI, BIZTONSÁGPOLITIKAI, ÉS KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEKET
ÖSSZEGZŐ TÁBLÁZATOK**

1. SZ. TÁBLÁZAT

BIZTONSÁGGAL KAPCSOLATOS POLITIKA ELŐKÉSZÍTÉSE ÉS AZ OPERATÍV VEZETÉS RENDJE		
1. MINISZTERIUMOK, HIVATALOK KÖZÖTTI (FELETTI) KOORDINÁCIÓS TESTÜLET	Királyi Államtanács Hivatala (<i>Privy Council Office</i>)	<p>A Királyi Államtanács, hasonlóan az Európában általános Miniszterelnöki Hivatalokhoz (Kancelláriákhoz) a Miniszterelnök (<i>Prime Minister</i>) és a Kormány (<i>Cabinet</i>) legfontosabb tanácsadó és döntés-előkészítő szerve a terrorizmussal kapcsolatos ügyekben.</p> <p>A Legfőbb Államügyész Hivatala (<i>Solicitor General's Office</i>) biztosítja az alapvető bemeneti információkat a nemzeti (belpolitikai) kérdésekben, míg a Külügyminisztérium (<i>Ministry of Foreign Affairs</i>) a nemzetközi-, külpolitikai ügyekről, tendenciákról informálja a Tanácsot.</p>
2. A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM EL- SÓDLEGES FELELŐS SZERVEZETE	Legfőbb Államügyész Hivatala (<i>Solicitor General's Office</i>)	<p>A Legfőbb Államügyész Hivatala, mint minisztériumi szintű szervezet, rendelkezik a terrorizmus ellenes harchoz szükséges hírszerző és erőszakot alkalmazni képes szervezetekkel.</p> <p>A minisztérium politikai felügyelete alatt működő Kanadai Titkoszolgálat (<i>Canadian Security Intelligence Service</i>) folyamatosan</p>

		értékeli a terrorfenyegetettséget, és ellátja információval, a szintén a minisztériumhoz tartozó, Királyi Kanadai Lovasrendőrséget (<i>Royal Canadian Mounted Police</i>), ami a legfontosabb jog ki-kényszerítő eszköze a kanadai kormánzatnak.
3. AZ ESEMÉNYEK ALATTI OPERATÍV VEZETÉS-IRÁNYÍTÁS RENDJE	Királyi Kanadai Lovasrendőrség (<i>Royal Canadian Mounted Police</i>)	A Királyi Kanadai Lovasrendőrség, a kanadai szövetségi állam nemzeti rendőrsége, amely előre meghatározott szabályok, és felelősségi körök szerint (<i>Memorandums of understanding describing how law enforcement will be coordinated</i>),
	Helyhatósági Rendőrség (<i>Municipal Police</i>)	együttműködik a nagyobb városok, és más helyhatóságok által üzemeltetett és felügyelt Helyhatósági Rendőrségekkel (<i>Municipal Police</i>).

2. SZ. TÁBLÁZAT

A LEGJELENTŐSEBB JOG KIKÉNYYSZERÍTŐ (ERŐSZAKSZERVEK) ÉS HÍRSZERZŐ SZERVEZETEK		
1. JOG KIKÉNYYSZERÍTŐ (ERŐSZAKSZERVEK)	Királyi Kanadai Lovasrendőrség (<i>Royal Canadian Mounted Police</i>)	A Királyi Kanadai Lovasrendőrség, mint a legjelentősebb nemzeti rendőri erő, elsődleges felelősséggel bír a kanadai szövetségi állam biztonságát fenyegető terrorveszélyek megelőzésében, a bekövetkezett terrorcselekmények felszámolásában (aktív védelem) és a potenciális terrorfenyegetést jelentő személyek, szervezetek felkutatásában és a terrorcselekmények megakadályozásában.
	Helyhatósági Rendőrség (<i>Municipal Police</i>)	A Helyhatósági Rendőrségek együttműködnek a Királyi Kanadai Lovasrendőrséggel a bekövetkezett terrorcselekmények felszámolásában és a aktív támogatást nyújtanak a saját területükön folytatott operatív tevékenységek során.
2. HONI HÍRSZERZŐ SZERVEZETEK	Kanadai Titkosszolgálat (<i>Canadian Security Intelligence Service</i>)	<p>A Kanadai Titkosszolgálat (<i>Canadian Security Intelligence Service</i>) felelős a terrorizmussal-, terrorfenyegetettséggel kapcsolatos hírszerzési információk gyűjtéséért, elemzéséért, valamint ezen információk megosztásáért a meghatározott kormányzati szervek között.</p> <p>A Titkosszolgálat együttműködik a szövetséges országok társszerveivel, azonban önállóan operatív műveleteket külföldön nem hajt</p>

		<p>vége.</p> <p>A Kanadai Titkosszolgálat a Legfőbb Államügyészség, (minisztérium) politikai irányítása alatt hajtja végre alkotmányos feladatát.</p>
3. EGYÉB HÍRSZERZŐ SZERVEZETEK	Nemzetvédelmi Minisztérium (<i>Department of National Defense</i>)	A Nemzetvédelmi Minisztérium (<i>Department of National Defense</i>), az adott szituációnak megfelelő, információs-hírszerző csoportokat hoz létre, és alkalmaz a felsőszintű tervező, döntés-előkészítő munka támogatására.
	Kommunikációs Biztonsági Szervezet (<i>Communications Security Establishment</i>)	A minisztériumon belül található Kommunikációs Biztonsági Szervezet (<i>Communications Security Establishment</i>) rendelkezik azokkal technikai eszközparkkal és szakember állománnyal, amely képes a terrorizmussal kapcsolatos digitális (elektronikai, információtechnológiai) információkat megszerezni, és a kormányzati információtechnológiai infrastruktúrát megvédeni a „cyberterror” támadások ellen.

3. SZ. TÁBLÁZAT

A LEGJELENTŐSEBB TERRORIZMUSSEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK, DEFINÍCIÓK, ÉS EGYÉB JOGI DETERMINÁNSOK		
2. A LEGJELENTŐSEBB TERRORIZMUS-SAL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK	Terrorizmus elleni törvény (<i>Bill C-36 Antiterrorism Act</i>)	2001-ben, a szeptember 11-i terrortámadás után, Kanada felülvizsgálta a terrorizmussal kapcsolatos jogi környezetet, és úgy ítélték meg, hogy egy új törvény megalkotásával hatékonyabb fellépést biztosító jogi kereteket biztosíthatnak a terrorizmus elleni harchoz, a terror elhárításhoz.
	Büntető törvénykönyv (<i>Criminal Code</i>)	A terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmények egy része a büntetőjog keretében szankcionálható. E törvény több pontját a C-36 módosította, így új tényállások beépítésével hatékonyabb működést biztosít a terrorizmus pénzügyi, anyagi támogatása, a pénzmosás elleni küzdelemben.
	Kanadai Emberi- és Szabadság Jogi Alapokmány (<i>Canadian Charter of Rights and Freedoms</i>)	Ez Alapokmány definiálja a legáltalánosabb emberi-, és szabadságjogokat, amelyeket a terrorizmus elleni harcban, is csak rendkívül indokolt esetben korlátozhatnak. A kormányzat számára folyamatos kontrollt jelent, és folyamatos elemzést igényel a megtenni kívánt intézkedések és az Alapokmányban megjelölt jogok korlátozása közötti arányosság megteremtése.

<p>3. A TERRORIZMUS HIVATALOS DEFINÍCIÓJA, LEÍRÁSA</p>	<p>Terrorizmus elleni törvény (<i>Bill C-36 Antiterrorismus Act – ATA</i>)</p>	<p>A büntető törvénykönyv terrorizmus definícióját az ATA módosította, a terrorcselekmény történhet Kanadán kívül, és akár honi területeken is, azonban a főismérvei az alábbiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sérti az ENSZ Kovenciókat és Protokollokat; – Végrehajthat, vagy fenyegethet olyan cselekmények végrehajtásával, amelyeket politikai, vallási, vagy ideológiai céllal a lakosságot megfélemlíti, illetve a kormányzatot valaminek a megtételére, vagy valamilyen intézkedésének a felfüggesztésére kényszeríti; – Olyan eszközökkel, mint gyilkosság, komoly fenyegetése, vagy veszélyeztetése személyeknek, alapvető infrastruktúráknak, szolgáltatásoknak, vagy egyéb vagyontárgyaknak; <p>A törvény definiálta a terroristacsoport fogalmát is: „<i>terroristacsoport olyan entitás, amely tevékenységével elősegíti, vagy aktív részvételével végrehajtja a terrorcselekményeket.</i>” A törvény nem ad semmiféle konkrét listát ezekről potenciális a terrorcselekményekről, azonban implicit módon az alábbi bűnügyi konzekvenciával is járó cselekményeket definiálja: terrorral való fenyegetés; a terrorizmus pénzügyi támogatása.</p> <p>Ezen kívül lehetőséget teremt a kormányzat számára a terrorcso-</p>
---	--	--

		portok, illetve azokat támogatók bankszámláinak befagyasztására, vagyontárgyainak zár alá helyezésére, valamint akár karitatív tevékenységet is folytató szervezetek működésének korlátozására (betiltására), ha bebizonyosodik, hogy terroristák támogatását is végzi, akár közvetett módon.
	Kanadai Titkosszolgálat (<i>Canadian Security Intelligence Service</i>)	A Kanadai Titkosszolgálat (<i>Canadian Security Intelligence Service</i>) hivatalos kiadványa (stratégia) csak implicit módon határozza meg a terrorizmus fogalmát, mely szerint „ <i>Kanada biztonságának a fenyegetése</i> ” magába foglalja azokat a Kanada honi területein belüli és azon kívüli cselekményeket, amelyekben erőszakos eszközöket alkalmaznak személyek, vagy vagyontárgyak ellen politikai célok elérése érdekében.
4. EGYÉB JOGI DETERMINÁNSOK	Migrációs és Bevándorló Védelmi Törvény (<i>Immigration and Refugee Protection Act</i>)	A 2001. november elsején elfogadott törvény a korábbi migrációs törvényt hatálytalanította, és a módosítás, és a teljesen új norma szöveg bevezetésének a terrorizmus elleni küzdelem, illetve a Kanada, mint befogadó állam közötti újszerű egyensúly megteremtése volt a cél. Lényegileg segíti a potenciális terroristák országba való bejutásának a kiszűrését, és egyben védi a döntő többségben lévő ártatlan bevándorlók, menekültek jogait.

	<p>Légügyi Törvény (<i>Aeronautics Act</i>)</p>	<p>A törvény, 1985 óta, többszöri módosítás mellett, alapvető szabályokat állít fel a repülésbiztonságának érdekében. A terrorcselekmények jelentős hányada e szenzitív területet érint, illetve fenyeget ezért a kanadai jogrend terrorizmust tartalmazó részének fontos szegmense ez a törvény.</p>
--	---	---

A KANADAI FEGYVERES ERŐK, ÉS MÁS KORMÁNYZATI SZERVEK ÁLTAL VÉGREHAJTOTT MŰVELETEK¹⁴

1. IOLAUS MŰVELET

IOLAUS MŰVELET

*Assistant Military Advisors,
A/MILAD*

Az ENSZ Biztonsági Tanács 1500-as határozata alapján létrehozta a „Nemzetek Segítése Küldetés Iraknak” (*Nations Assistance Mission for Iraq - UNAMI*) missziót. Az UNAMI mandátuma szerint: az iraki kormányzati rendszer újbóli kiépítésében; a demokratikus közigazgatás létrehozásában, erősítésében vállal aktív szerepet.

A Kanadai Védelmi Erők részvételét az UNAMI misszióban *IOLAUS-műveletnek* nevezték el. A missziót eredetileg egy éves időtartamra hozták létre, amelyet évente megújítanak.

A misszióban egy magasan képzett tiszt (szakértő) vesz részt a Kanadai Expedíciós Erők Parancsnoksága (*Canadian Expeditionary Force Command - CEFCON*) állományából, az UNAMI operatív vezetését ellátó ENSZ Főtitkár Különleges Megbízottja (*Special Representative of Secretary General*) mellett lát el fegyvermentes katonai tanácsadó feladatokat.

¹⁴ Kanada az évtizedek során rendkívül aktív szerepet játszott a különböző ENSZ mandátum alatt végrehajtott béke-, békétámogató és egyéb humanitárius küldetésekben (pl. Ciprus, Haiti, Kongó, Szudán, Egyiptom). A vizsgálat során azonban a terrorizmus elleni küzdelemhez leginkább köthető, a közelmúltban és jelenleg is folytatott műveleteket szerkesztettem be a dolgozatomba.

Az ISAF Regionális Parancsnokságai (RC's) és Tartományi Újjáépítő Csoportok diszlokációja (PRT's)

(Forrás: http://www2.hq.nato.int/ISAF/media/pdf/placemat_isaf.pdf)

2. AZ AFGANISZTÁNI RÉSZVÉTEL

Kanada, a demokratikusan választott afgán kormányzat felkérésére, érvényes ENSZ BT határozatok alapján (1386, 1707) mintegy 2500 fővel vesz részt a 36 ország részvételével folytatott segítségnyújtásban. A NATO-vezette Nemzetközi Biztonsági Segítség Erők küldetés (*International Security Assistance Force – ISAF*) alapvető célja a biztonsági helyzet javítása, és az ország újjáépítésében való részvétel. Az ISAF kezdetben a fővárosra és környékére koncentrált, majd később, a Tartományi Újjáépítő Csoportok (*Provincial Reconstruction Teams*) létrehozásával és üzemeltetésével a teljes országra kívánja kiterjeszteni a biztonság- és ország építő tevékenységét.¹⁵

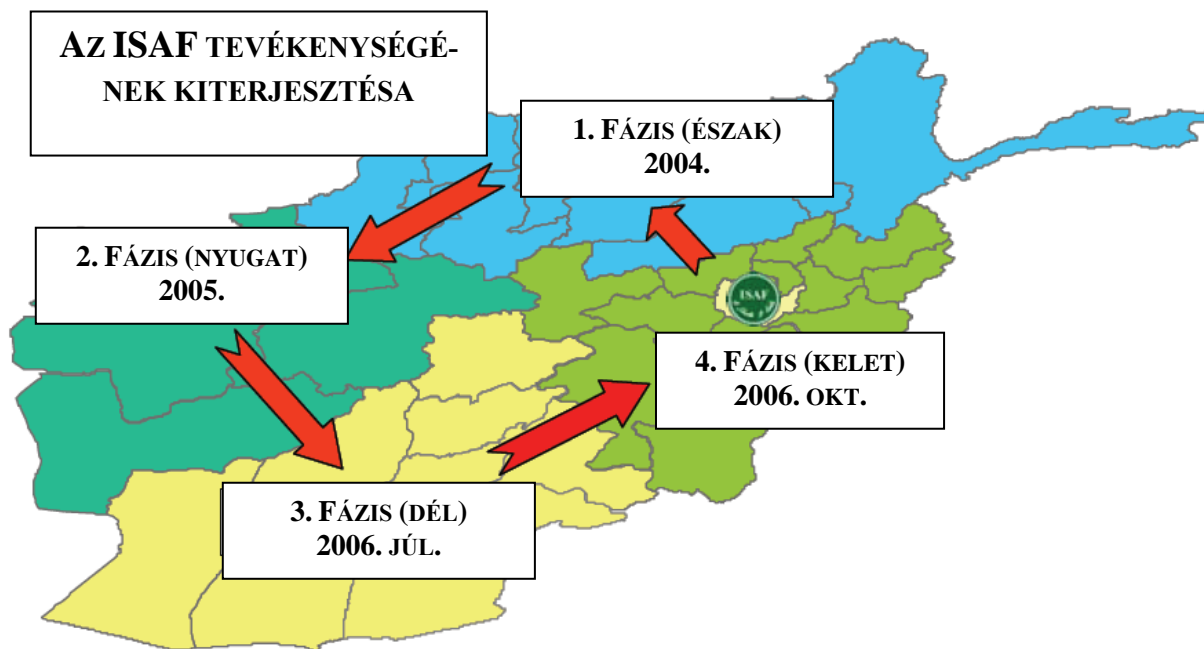
Pár szót kell szólni az ISAF (NATO) és az Egyesült Államok által vezetett koalíció Tartós Szabadság (*Enduring Freedom*) művelet kapcsolatrendszeréről.

A Tartós Szabadság hadművelet jellege alapvetően eltérő az ISAF-étől, mert az fegyveres harctevékenységek által az újjáéledő tálib és al-Kaida fenyegetéseket célozza elhárítani. Min-

¹⁵ A NATO tervei szerint az ISAF-nek 5 fázisban kell végrehajtani a feladatát:

1. Kabul és környezet biztonságának javítása, előkészítés a teljes országban folytatandó való műveleteknek.
2. A műveletek földrajzi expanziója.
3. Stabilizáció.
4. A nemzetépítő munka átadása az afgánoknak, visszatelepülés a bázisokra.

dazonáltal mindkét küldetés végcélja ugyanaz: béke és stabilitás megteremtése Afganisztánban, egy választott és demokratikus kormány támogatásával. Ez tágabb értelemben véve „nemzetépítés”, és az ISAF-nek és a Tartós Szabadság hadműveletnek együttműködve kell megvalósítaniuk célkitűzéseiket. Az együttműködés keretét egy hivatalos Katonai Technikai Megállapodás határozza meg, amit a napi egyeztetés szintjén a kölcsönösen alkalmazott összekötő tisztek rendszere valósít meg.

Az ISAF tevékenységi körzetének földrajzi expanziója
(Forrás: http://www2.hq.nato.int/ISAF/media/pdf/placemat_isaf.pdf)

A Kanadai Védelmi Erők három, egymástól jól elkülöníthető, de egymással szerves kapcsolatban lévő, missziót (műveletet) hajtanak végre.

2. 1. ATHENA MŰVELET

Az Athena-művelet a Kanadai Védelmi Erők legjelentősebb akciója mind méretét, mind jelentőségét tekintve. A mintegy 2500 főből álló személyi állomány az alábbi egységekből került felállításra:

- Kandahár Harci Csoport (*Battle Group in Kandahar*) alapvetően az 1. Kanadai Királyi Ezred (*1st Royal Canadian Regiment*) állományából tevődik össze:
 - Könnyű Gyalogsági katonák (*2nd Battalion of Patricia's Princess Canadian Light Infantry*);
 - Műszaki katonák (*2nd Combat Engineer Regiment*);

- Tüzér üteg (*2nd Royal Canadian Horse Artillery*);
- Páncélos felderítő csoport (*Royal Canadian Dragoons*);
- Leopárd harckocsi század (*Lord Strachcona's Horse, Royal Canadian*);
- Pilótánélküli Repülőgép egység (*408 Tactical Helicopter Squadron*);

A repülésirányítók a Kabuli Nemzetközi repülőtéren

- 70 egészségügyi támogató szakember a Többnemzeti Egészségügyi Egységben (*Mutinational Medical Unit, Kandahar Airfield*);
- 30 tiszt a Többnemzeti Dandár vezetésének támogatására (*Multi-Nationak Brigade, Regional Command South*);
- 300 fő nemzeti parancsnoki elem (*National Command Element, Kandahar Airfield*);
- 300 fő nemzeti támogató elem (*National Support Element, Kandahar Airfield*);
- 50 fő az ISAF főhadiszálláson (*ISAF Headquarters*);
- 15 fő nemzeti támogató elem a Kanadai Nagykövetségen Kabulban;
- 250 fő hadszíntéri támogató (logisztikai) csoport (*Theater Support Element, Southwest Asia*);

2005. augusztusa óta, 2009. februárjáig tartó mandátummal Kanada egy PRT-t üzemeltet Kandahári központtal. Ez a PRT ún. „összkormányzati erőfeszítés”, amiben részt vállal a Kanadai Védelmi Erők, a Külügy- és Nemzetközi Kereskedelmi Minisztérium (*Department of Foreign Affairs and International Trade Canada*), Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (*Canadian International Development Agency - CIDA*), és a Kanadai Királyi Lovasrendőrség egységei¹⁶.

¹⁶ A kandahári PRT tevékenységéről hosszasan lehetne értekezni, azonban a megítélésem szerint csak közvetve, bár rendkívüli jelentőséggel járul hozzá a terrorizmus elleni harc sikeréhez. Széleskörű tevékenységük eredményeként, pl. egyenruhával látták el a helyi rendőrséget, a helyi tűzoltóság felszerelését bővítették, ún. „mikrokredit” hitelekkel támogatták a helyi gazdaságot, árvaházakat hoztak létre, ill. újíttak fel, segítettek a nőknek a munkaerőpiaci belépésben, stb..

2. 2. ARCHER MŰVELET

Az Archer-műveletnek nevezik a kanadai hozzájárulást a Tartós Szabadság művelet sikeréhez. A kanadaiak alapvetően vezető beosztású tisztekkel, törzstisztekkel (hadműveleti ter-

Halott kanadai katona hazaszállítás előtti bajtársi búcsúztatása

vezők) és kiképzőkkel, valamint biztonsági infrastruktúrák fenntartásával járulnak hozzá, közvetett módon, a harci cselekményekhez.

Mintegy 15 főt delegáltak, Greg Young dandártábornok vezetésével, a Biztonsági Ideiglenes Parancsnokság (*Combined Security Transition Command*) kötelékébe, amely feladata az Afgán Nemzeti Haderő (*Afghan National Army*), és az Afgán

Nemzeti Rendőrség (*Afghan National Police*) felállítását, tagjainak kiképzését, felkészítését.

2. 3. ARGUS MŰVELET

2005. szeptembere óta, kétoldalú megállapodás szerint, Kanada mintegy 15 fő katonai, és civil szakemberrel támogatja az Afgán Iszlám Köztársaság kormányzatát a stratégiai tervezés, a stratégiaalkotás kultúrájának megteremtésében és a mindennapos kormányzati gyakorlatba való meghonosításában. A csoport Stratégiai Tanácsadó Csoport (*Strategy Advisory Team-SAT-A*) néven működik.

A csoport egy kis létszámú parancsnoki és támogató elemen kívül: két fő stratégiai tervezőből, védelmi elemző-értékelőből, és egy fő stratégiai kommunikációs szakemberből áll, amit a mindenkori feladatok és igények szerint bővíthetnek. A csoport szakemberei a megfelelő afgán minisztériumok és hivatalokban hajtják végre feladataikat, mely szerint együttműködnek a Kanadai Nagykövetséggel, a humanitárius és civil szervezetekkel, mozgalmakkal, és természetesen az afgán kormányzat vezető beosztású személyeivel.